

NOVĂCEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul X, Numărul 108 ❖ Duminică, 15 Mai 2022 ❖ ISSN 2392 - 6961

Interviul lunii

PROIECTE DE MARE IMPORTANȚĂ PE AGENDA DE LUCRU A PRIMĂRIEI ORAȘULUI NOVACI

Suntem în plin sezon de primăvară. Venirea primăverii anunță totdeauna nu doar renașterea naturii, ci și declanșarea unor importante lucrări de gospodărire și înfrumusețare a localităților. Cu aceste gânduri, m-am adresat domnului Primar al Orașului Novaci, dr. ing. DUMITRU LEUȘTEAN.

D.C.

- Domnule Primar, odată cu venirea primăverii, am observat că în Novaci se lucrează intens. V-aș ruga să prezentați publicației „Novăceanul” și prin ea tuturor novăcenilor și celor care ne vizitează orașul, care sunt principalele lucrări aflate pe agenda de lucru a Primăriei Orașului Novaci în această perioadă.

Primar, DUMITRU LEUȘTEAN:

-Mă bucur că mă pot adresa publicației de suflet a tuturor novăcenilor și prin ea, nu doar novăcenilor, ci și celor care vin sau trec prin Novaci spre mirificele noastre locuri montane. Cu atât mai mult cu cât în această a treia duminică a lunii mai, cum este obiceiul, sărbătorim „Urcatul oilor la munte” și ne așteptăm ca Novaciul să fie o gazdă primitoare pentru miile de iubitori ai frumosului și tradițiilor noastre strămoșești. Am luat din timp măsuri pentru ca Novaciul să fie cât mai frumos și primitor, iar odată ce timpul ne-a permis, am trecut cu toate forțele la lucru.

Avem în derulare mai multe proiecte. Mă voi referi la câteva dintre ele, cu precizarea că într-un număr viitor vom vorbi și despre alte proiecte care se găsesc pe agenda noastră de lucru.

În primul rând vreau să precizez că se lucrează intens la amenajarea și modernizarea Drumului Oii (Schela-Opriștești), a Drumului Roșu și a străzilor Bercești și Rovine.

În centrul orașului, am trecut la amenajarea parcului din fața fostei clădiri a Băncii Populare „Gilortul”. Avem în vedere ca în centrul orașului să amenajăm un parc modern, parc ce va purta denumirea „Parcul Dumitru Brezulescu”. În parc, pe axa Transalpina, se va amplasa un nou monument dedicat lui Dumitru Brezulescu, cu soclu nou și cu un bust reprezentativ pentru marea personalitate a Novaciului. De asemenea, vom ridica în acest parc și un monument de artă, fiindcă dorim ca înfățișarea Novaciului să devină tot mai atractivă.

De săptămâna viitoare vom începe lucrările la proiectul „Reabilitare, modernizare și amenajare parc în zona Monumentului lui Tătărescu din Plaiul Novaci, de pe Transalpina.

Suntem în proces de finalizare a proiectului și execuției lucrărilor de modernizare a Pieței orașului.

Referitor la modernizarea străzilor din zona montană Rânca, lucrarea a fost adjudecată, urmând procedurile legale.

Un alt proiect de mare importanță pentru Novaci este amenajarea și înființarea Centrului de Artă și Creație Novaci, la fosta Casă de Copii Novaci. Suntem în procedura de achiziție, proiectare și execuție a lucrărilor.

Tot în această perioadă lucrăm la construcția Centrului social de zi pentru bătrâni și tineri, pe locul fostei farmacie a spitalului, în spatele Primăriei Orașului Novaci. Termen de finalizare a lucrărilor acestui centru, sfârșitul acestui an.

Iată doar câteva dintre proiectele aflate în lucru pe agenda Primăriei Orașului Novaci. Avem și alte proiecte, între care aducțiunea de gaze și transportul în comun cu autobuze electrice în Novaci. Despre aceste proiecte, cât și despre altele care sunt în preocupările noastre, într-un alt număr al „Novăceanului”.

D.C.

- Domnule Primar, vă mulțumim și vă dorim mult succes în realizarea acestor obiective care cu siguranță vor duce la modernizarea orașului Novaci. Cu toții, ne dorim ca Novaciul să arate cât mai frumos.

DESPRE PĂSTORI, PĂSTORIT ȘI URCATUL OILOR LA MUNTE

Păstoriul este o ocupație străveche, practică de românii așezați pe cingătoarea Munților Carpați, unde s-au înghesat șiruri de sate sub poala munților.

În Oltenia, ciobănitul este o ocupație a ungurenilor, mulți dintre ei veniți din părțile ungurene, în special din Mărginimea Sibiului, motiv pentru care au și fost numiți ungureni.

Așa au luat ființă șiruri de sate pe sub poala munților, între Horezu și

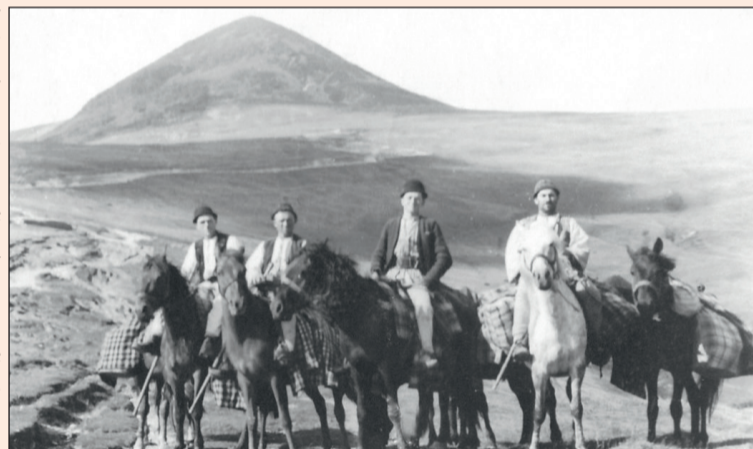
Tismana, unde au roit din Ardeal pe Valea Oltului sau pe cărările munților. Ca locuri de roire din Ardeal, cele mai cunoscute sunt: Jina, Poiana Sibiului, Săliște, Rășinari, Rod, Tilișca, chiar și de prin ținuturile Albei și Hunedoarei, din Pianu, Vințu, Jiț etc.

Majoritatea satelor de ungureni s-au format între Jiu și Olt, pe o bărăne pe care stau înșirate: Cernădia, Baia de Fier, Polovragii, având drept capete Novacii și Vaideenii, de altfel, cele mai importante așezări ale ungurenilor din Oltenia.

La Novaci, păstoriul de peste munți s-au „pământenizat”, adică s-au stabilit definitiv în aceste locuri datorită numărului lor mare și ocupației pe care au păstrat-o aidoma locului de naștere. Mai mult, păstoriul novăceni nu s-au dat după obiceiurile locului, din contră au împrumutat localnicilor cântecele, jocurile, costumele, multe obiceiuri, unii dintre ei îmbrățișând chiar și meseria de crescător de animale.

Ne găsim în plin anotimp de primăvară. Este timpul când păstoriul se

întorceau cu turmele lor de pe câmpurile Bărăganului, Banatului, Dobrogei ori de prin șesurile dunărene. Odată sosiți în Novaci, începeau pregătirile pentru urcarea oilor la munte, în nesfârșitul ciclului al transumanței. Tăiau mieii pentru Sfintele Sărbători de Paște, tundeau oile, își făceau planuri de împreunare a turmelor pentru vâratul în munți. Era o zarvă mare. Toate ulițele erau pline de oi. Voioșia se simțea peste tot.

Ce mai este astăzi? Foarte puțin din ceea ce se petrecea odată. Oile nu mai ierneză în Banat, Bărăgan, Dobrogea, prin șesurile dunărene. Acum oile păstorilor novăceni le găsim pe la Câmpul Mare, Zorlești, prin zona Cărbunestiului și Târgu-Jiului.

În preajma Sărbătorii Sf. Împărați Constantin și Elena, păstoriul novăceni își îndreptau turmele spre munți unde rămăneau până pe la Sf. Marie Mică. Acum, unii păstori nu mai urcă în munți, le vărează prin locurile unde au reușit să se acuiască, alții urcă mult mai târziu la munte. S-au pierdut multe reguli și obiceiuri legate de viața păstorească. Rar mai vezi câte o turmă mică de oi prin Novaci.

Pag. 2

Ca în fiecare an, în cea de-a treia duminică a lunii Mai, la Novaci are loc tradiționala sărbătoare „Urcatul oilor la munte”.

Tuturor, vă adresez urarea

BUN VENIT LA NOVACI!

Primarul Orașului Novaci,
Dr. ing. Dumitru LEUȘTEAN

Pagină realizată de Constantin DĂRVĂREANU

ODISEEA BANATULUI

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

Multă vreme oile urcau la munte din Oltenia de Nord, din ținuturile Doljului, Gorjului, Romanați sau Mehedinți. Stăteau peste iarnă spre Valea Dunării și apoi apărea un fel de chemare a muntelui, cu izvoare cristaline, cu iarbă

plecarea de la stână, toamna, cei care erau mai jos de Lespezi mergeau de la Târgu Jiu, la Baia de Aramă și ajungeau la Herculane. De acolo luau drumul spre Lugoj și ajungeau în Banat. Era plin câmpul, de la Sânicolaul Mare, Jimbolia, Periam,

grasă. Plecau de acolo cam de pe la 15 martie, până la 15 aprilie, și frecvent întâmpinau ploi, burniță și uneori zăpadă. Drumul oilor, pe care îl știau ciobanii din moși-strămoși, era unul alcătuit de secole înainte. Ceea ce era curios, din multele culmi de pe care se venea la munte, cale de vreo 70-100 km se chema Dealul Muierii. Erau patru dealuri cu acest nume, al Muierii, vreo patru Poiana Muierii și apoi sate ca Muierestii, Gura Muierii etc.

Prin anii '50 ai Secolului al XX-lea, ciobanii au început să nu se mai ducă spre Oltenia, pentru că fusese descoperit Banatul. Din discuțiile cu cei din Poiana Sibiului păstorii au auzit că în Banat nu prea mai e iarnă și că oile merg până la frontiera cu Yugoslavia. Se pare că Poinarii au venit cu zvonul că aproape toată iarna nu se mai dă fân la oi, și era un fel de transumanță de la un loc la altul. Ai noștri din Novaci s-au dus cu o mulțime de oi în Banat și au venit primăvara cu ele grase și frumoase.

Îmi povestea demult Ion Comănescu cum era să trăiești în Banat. Ei toți au fost mai întâi la un poligon al rușilor, care avea vreo 4000 de ha aproape de granița cu Yugoslavia. Era un consemn, ca să nu se ducă cu oile când se face tragere, dar în rest, când nu erau activități, își vedeau de treburile lor. Au dat ei ceva la Comandamentul rusesc al poligonului, dar a fost doar un mizilic. Au stat acolo vreo 4 ani, și rușii au plecat din țara noastră, pentru că trupele străine nu mai erau permise pe teritoriul României.

Între timp, în Banat s-au făcut ferme de stat, iar gospodăriile agricole colective (GAC) au luat și ele o dezvoltare accelerată. Cam vreo 10 ani ciobanii noștri au găsit fie câte o tarla cu varză, fie cu coceni și știuleți etc. Între timp Banatul a început să facă oi, și mai ales în fermele de stat. Ciobanii au intrat ca să păzească oile, pentru că nu avea cine să le asigure existența. Mulți dintre ciobanii din Novaci au intrat la fermele de oi. Dar după anii '80 ai Secolului al XX-lea s-au strâns șuruburile și oamenii nu mai putut să iasă din județ. Toți cei care au venit la munte, când a fost coborârea trebuia să stea în județul lor. A urmat o adevărată Odisee a Banatului. Unii au stat mai mulți ani cu oile în Banat, au rămas pe loc, iar alții au mai scăpat pe ici pe colea, pe căi lăturalnice. Au urmat amenzi cu sume exorbitante, oamenilor li s-au luat oile, iar până la urmă din Banat nu a mai rămas nimic.

Au fost drumuri în Banat care plecau din munții noștri, vârful Lespezi fiind principalul punct de sprijin. La

Ceacova de oile novăcenilor. Cei care plecau de pe Valea Lotrului ajungeau la Petrila, la Hațeg, Oțelu Roșu și apucau și ei drumul spre Lugoj. De asemenea, pe cei care veneau de pe Lotru îi apuca iarna la Recea, Variaș, Cenad, Teremia Mare etc. Se crea astfel un drum al oilor care pleca de la munții noștri și venea înapoi. Tot atunci a fost lansat și cântecul Mariei Lătărețu, în mare vogă, Pe Drumul Banatului / Trec oile badelui /... Toate-s mândre și cornute / Și cu lăsători pe frunte / C-or mânca iarbă din munte / Cât îi Banatu de mare / Trei feluri de drumuri de are / Unu-i drumul cel de fier / Ce trece trenul pe el / Unu-i drumul cel de piatră / Ce străbate lumea toată / Altu-i drumul de pământ / ce trec ciobanii cântând / Și din fluier fluierând.

Dar epopeea Banatului nu a ținut prea mult și, foarte interesant, după Revoluția din 1989 nu s-a mai reeditat, cei care au fost acolo, nu s-au mai întors. S-a încercat să se revină în Oltenia, dar nu a ținut mult. Prin anii '30 ai Secolului al XX-lea, fratele mamei a fost în Cadrilater, care era pe atunci Provincie a României. Au pățit-o rău de tot din cauza lupilor, care le-au omorât vreo 75 din 1.000 de oi. Apoi mai veneau comitagii, care luptau împotriva autorităților române. Aceștia spuneau că nu au nimic cu oile și ciobanii, ci doar cu autoritățile române.

Acum suntem în timpul Urcatului la munte. Țin minte că în perioada anilor 60-70 a Secolului trecut, dura cam 2-3 săptămâni și că treceau mii și mii de oi pe drumul spre Rânca. Veneau de la Cărbunestii, alții veneau de la Săulești, și toți mergeau cu oile la munte. Era o zarvă cu behăitul oilor, câini, ciobanii... Acum nu mai sunt nici oi, nici câini și nici măgari care să se ducă la munte. Vezi câte un cârd de oi la câteva zile distanță. Oamenii și-au cumpărat loc la Câmpul Mare și nu mai pleacă cu oile la munte. Anul trecut cam 70% din munții noștri nu mai erau plini cu oi. Unii mai cresc oi pentru brânză și miel, iar alții doar pentru plata subvenției. Țara a încăput pe mâna străinilor și așa cum vedem la supermarket, este brânză de vaci și oi italienească, franțuzească, iar pe oile noastre nu prea mai are cine să le păzească. Poporul nostru a fost crescut cu brânză, caș, urdă etc și are în sufletul lui doina pe care o zice uneori cu glasul sec. A mai venit și Covid 19, acum războiul dintre ruși și ucrainenii, creșterea exacerbată a energiei, și multe altele. Dar sperăm împreună cu doina cea de jale că vor veni alte vremuri, să ne putem duce din nou la munte.

DESPRE PĂSTORI, PĂSTORIT...

Urmare din pag. 1

Urcatul oilor la munte sau Ziua oierilor cum s-a numit inițial, a fost sărbătorită pentru prima dată în anul 1968, manifestare organizată cu forțe locale. Inițiativa i-a aparținut primului director al Casei de Cultură Novaci, prof. Nicolae Berca. Cu timpul a devenit una dintre cele mai importante manifestări culturale ale județului Gorj, înscrisă în calendarele Ministerului Culturii.

La sărbătoarea păstorilor novăceni au participat an de an formații de renume, reprezentante ale comunităților de oieri din țară: Jina, Poiana Sibiului, Rășinari, Vaideeni, Băbeni, Corbii de Piatră, Cimpa, Orlat, Cisnădie, Polovragi, Baia de Fier, Stănești etc., dar și ansambluri de renume din țară: Cindrelul-Junii Sibiului, Ceata Junilor Sibiu, Mărginimea Sibiului, Brad-Hunedoara, Toplița-Harghita, Luduș-Mureș, Bixad-Satu Mare, Hațeg, Vulcan, Petroșani, Petrila, Fetele de la Căpâlna, Câmpia Turzii etc.

Astăzi, nu se mai poate vorbi de o adevărată zi a oierilor, așa încât mă întreb dacă se mai justifică o asemenea manifestare în actualele condiții ale

societății românești. Asta nu înseamnă

că trebuie să renunțăm la această manifestare culturală. Poate că ar trebui regândită, poate n-ar fi rău să se revină la denumirea pe care o avea cu mulți ani în urmă: Festivalul primăverii sau Sărbătoarea primăverii, chiar Ziua Oierilor. Este o idee, în condițiile în care păstoritul nu mai este cel de altădată. Noile reglementări introduse după Decembrie 1989, au schimbat până și modul în care păstoritul a fost practicat din moși-strămoși în această țară, ducând și la dispariția obiceiurilor legate de această străveche îndeletnicire a poporului român.

Alexandru Delu Opreșescu

POTECILE STRĂBUNILOR

*Urmași tineri novăceni,
Fii de păstori ungureni,
Nu uitați nici peste ani
Câte au fost pe la ciobani,
Din Dumbrava în Plăieș
Casele aveau unghet,
Aveau șindrila, privar,
În munți stânilor celor
Și din vale până-n munte
Șerpuiau poteci mărunte,
Ce bătute cu piciorul
Întregeau în munți decorul,
Peste Plai și Gurguleu*

*Pân-la crucea lui Taban
Și de-a coasta peste goluri
Îmbrăcau peste umeri țoluri,
Căci pe padini cu negară
Adia boarea de vară,
Unduind brazii-n surdina
Cu mireasmă de rășină
Dinspre Rânca de sub cușmă,
Unde au pus străbunii crâșmă,
Căci la Pică și Dăianu
Mai scoteau din chimir banu
Și cu un țoi de tărie
Treceau vârful peste glie*

*Se abăteau din drum mereu,
Piatra Ra pe scurtătură
Tăia drept o cotitură,
Printre ferigi, curmături
Urmau alte scurtături
Spre al Măgurii pripor
Cu făget, canton, izvor,
Căci la Fântâna Cocoanii
Adăpau caii ciobanii
Ș-apucau printre făget
Spre al muntelui brădet,
Pe la cantonul din Cerbu
Greu se mai opintea roibu,
Sub povară pe tăpșan*

*Pe poteci cu dor de munte,
Lăsători de ei știute,
Printre țancuri și zănoși
Ori prin jipuri și pârlogi*

*Cu decor plin de sublim
Spre stâna lui Rusalim
Și din Lotru jos spre Ghișe
Sau de-a coasta pe Costișe
La Tărtărău, Frumoasa,
Către Vidra și Voineasa,
Unde apele s-adună
Și potecile te mână.*

9 MAI – triplă semnificație: Ziua Europei, a Independenței României și sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial

Pe parcursul istoriei, data de 9 mai a marcat evoluția României de trei ori, respectiv proclamarea independenței de stat a României la 9 mai 1877, Victoria Coaliției Națiunilor Unite în cel de-al Doilea Război Mondial la 9 mai 1945 și Ziua Europei.

9 mai – Ziua Independenței

Proclamarea independenței statale la 9 mai 1877 nu a fost un act spontan ci o încununare a strădaniilor tot mai numeroase din acei ani, o aruncare peste bord a ultimei verigi a suzeranității otomane. În 1877, la această dată, ministrul de Externe de la acea vreme, Mihail Kogălniceanu, declara în Camera Deputaților: „Suntem independenți, suntem națiune de sine stătătoare”.

După făurirea statului național român, în 1859, prin Unirea Moldovei cu Țara Românească, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, statul român a trecut la înfăptuirea unei serii de reforme pentru modernizarea țării care au constituit temelia proclamării și, ulterior, a cuceririi independenței de stat.

România continua să fie vasală Imperiului Otoman, era silită să recunoască suzeranitatea otomană, să plătească un tribut anual și să accepte stăpânirea Porții în Dobrogea, la gurile Dunării, iar independența țării devenise un ideal al tuturor românilor. Războiul ruso-turc, izbucnit în aprilie 1877, a constituit ocazia ideală pentru ca România să-și câștige independența, iar implicarea țării, oficializată prin actele adoptate de Adunarea Deputaților și de Senat, în zilele de 29 și 30 aprilie 1877, a decis soarta conflictului și stabilirea învingătorilor.

Pe acest fond, la 9 mai 1877, ministrul de Externe Mihail Kogălniceanu spunea: „Suntem dezlegați de legăturile noastre cu Înalta Poartă... Guvernul va face tot ce va fi în putință ca starea noastră de stat independent și de sine stătător să fie recunoscută de Europa”.

A doua zi, pe 10 mai, independența a fost proclamată din nou, de Camerele reunite.

9 Mai – Ziua Victoriei în cel de-al doilea Război Mondial

Ziua Victoriei comemorează capitularea Germaniei naziste în fața trupelor aliate și sfârșitul războiului în Europa, dar în Occident se sărbătorește pe 8 mai, iar Rusia și țările din Răsărit marchează această zi pe 9 mai. De unde aceste diferențe?

La 7 mai 1945 la ora 02.41, la Reims, la sediul Cartierului General Suprem al Forțelor Expediționare Aliate din Franța, Germania a capitulat fără condiții. Actul

Profesor Țicu Alina Ramona

prevedea ca ostilitățile să se încheie la 8 mai la ora 23.01.

La ora 15.00 a zilei de 8 mai, Truman, Churchill și De Gaulle au anunțat oficial victoria, dar în Uniunea Sovietică, datorită diferenței de fus orar, vestea capitulării a ajuns în data de 9 mai.

Actul l-a infuriat pe Stalin care dorise o capitulare în capitala Reichului învins și ocupat de Armata Roșie. De aceea, la 9 mai 1945 la ora 00.16, la Berlin, un oraș în ruine, feldmareșalul Keitel, șeful Statului Major al Wehrmachtului semna capitularea germană (a doua capitulare) la sediul Statului Major al armatei sovietice, această dată fiind proclamată Ziua Victoriei. Acesta este motivul pentru care aliații occidentali au sărbătorit Ziua Victoriei în Europa în 8 mai, iar Uniunea Sovietică a sărbătorit Ziua Victoriei împotriva fascismului pe 9 mai.

Oficial, cel de-al Doilea Război Mondial s-a încheiat însă la 2 septembrie 1945, odată cu capitularea Japoniei, după folosirea bombelor atomice americane la Hiroshima și Nagasaki, în 6 și 9 august.

În 2022 se împlinesc 77 de ani de la terminarea celui de-al Doilea Război Mondial.

9 Mai – Ziua Europei În fiecare an, în această zi, se sărbătorește pacea și unitatea în Europa.

La această dată, în 1950, la 5 ani de la încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, ministrul francez de Externe, Robert Schuman, propunea plasarea producției de cărbune și oțel sub controlul unei autorități comune, pentru a se controla în acest fel producția de armament și posibilitatea ca un viitor conflict militar să poată fi evitat, potrivit europa.eu. Propunerea este considerată a fi piatra de temelie a Uniunii Europene.

Dând curs apelului lui Robert Schuman, statele Beneluxului și Italia s-au alăturat Franței și Germaniei și, la 18 aprilie 1951, a fost semnat Tratatul de la Paris, care institua Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO) între Germania, Franța, Belgia, Italia, Luxemburg și Olanda. La 25 martie 1957, aceste state au semnat Tratatul de la Roma, care institua Comunitatea Economică Europeană (CEE), cunoscută sub numele de Piața Comună, și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA, astăzi EURATOM). Atât Tratatul de la Roma, cât și Tratatul CEEA au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958.

Pe parcurs, procesul de integrare economică a fost acompaniat de procesul de integrare politică a statelor membre. Ulterior, acestui complex proiect de construcție europeană i s-a alăturat Irlanda, Marea Britanie și Danemarca (1973), Grecia (1981), Spania și Portugalia (1986), Suedia, Austria și Finlanda (1995), în 2004, noi zece state: Cehia, Ciprul, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Slovacia, Slovenia, Polonia și Ungaria, în 2007, Bulgaria și România și în 2013, Croația.

În cadrul Consiliului European de la Milano, din 1985, s-a luat decizia ca serbarea Zilei Europei să aibă loc în fiecare an la 9 mai.

PROIECT ERASMUS + LA ȘCOALA GIMNAZIALĂ POCIOVALIȘTEA

La Școala Gimnazială Pociovaliștea, structură a Școlii Gimnaziale Novaci, s-a aprobat un Proiect Erasmus + KA210 evaluat de către Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale.

Proiectul intitulat „L'art à l'école” se desfășoară în perioada decembrie 2021- iunie 2023 și vizează aspecte precum: oportunitatea de învățare prin schimbul de bune practici, promovarea cunoașterii patrimoniului și a diversității europene comune.

Proiectul aflat în derulare se adresează cadrelor didactice și elevilor din cele patru școli partenere din: Serbia, Turcia, România și Italia.

Pentru atingerea obiectivelor propuse, una dintre activitățile de bază ale proiectului o constituie participarea profesorilor la cursul intitulat „Derriere les couleurs”, care se va desfășura în Ankara-Turcia, în perioada 30 mai-3 iunie 2022”. Coordonator proiect, profesor învățământ primar, Popa Delia.

Implicarea cadrelor didactice în activitățile de predare-învățare-formare din cadrul proiectului Erasmus+ va constitui un beneficiu pentru dezvoltarea instituțională și interinstituțională, contribuindu-se astfel la creșterea calității serviciilor educaționale.

Școala Gimnazială Pociovaliștea se află într-un proces de reabilitare, dotare și modernizare, gestionat de Primăria Orașului Novaci. Domnul primar, dr. ing. Dumitru Leuștean, acordă sprijin și atenție sporită Școlii Pociovaliștea, văzând ca o prioritate

asigurarea unui învățământ de calitate prin condițiile optime de studiu și învățatură.

Acest proiect european reprezintă încă un pas în dezvoltarea dimensiunii europene a educației în școala noastră.

Profesor Învățământ Primar,
Delia POPA

Liceul Teoretic Novaci a participat la activitatea „Erasmus + Ziua Europei” desfășurată la Peștișani

Luni, 9 mai 2022, cadrele didactice de la Liceul Teoretic Novaci au participat la activitatea de diseminare a proiectelor Erasmus+, activitate complexă dedicată Zilei Europei și organizată de Inspectoratul Școlar Județean Gorj în colaborare cu Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși” din Peștișani. Într-un cadru festiv, au fost premiați elevii participanți la etapa națională a Concursului Made for Europe, ediția 2022.

De asemenea, tot cu ocazia acestui eveniment, au fost discutate aspecte de bune practici și diseminate produsele finale ale unor cursuri cu finanțare europeană de tip SEE (finalizate ori desfășurate de către Inspectoratul Școlar Județean Gorj, Liceul Mătășari, Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși” Peștișani, Colegiul Tehnic „General Gheorghe Magheru” Tg-Jiu) și Erasmus+, tip VET (derulate de către Colegiul Tehnic „General Gheorghe Magheru” Tg-Jiu, Liceul Mătășari, Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși” Peștișani, Liceul Tehnologic Nr. 2 Tg-Jiu, Liceul Energetic, Liceul Teoretic Novaci, Liceul „Gheorghe Tătărescu” Rovinari, Liceul Auto „Traian Vuia” Tg-Jiu, Liceul Tehnologic Motru, Liceul Tehnologic Bustuchin).

Prof. Alina Ramona ȚICU

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

TRANSHUMANȚA - IERI ȘI AZI

Cu aproape 5000 de ani în urmă, transhumanța a reprezentat pentru poporul nostru un mod de viață. Societățile din acea vreme își urmăreau turmele spre munte, pentru ca toamna să se întoarcă iarăși în câmpie sau podișuri. Transhumanța a avut loc la toate popoarele din întinsele regiuni ale Euro-Asiei, ba chiar și în Africa. Oamenii, având vitele lor, își consumau produsele laptelui - brânză, unt, urdă, smântână, caș, cașcaval etc., care au alcătuit pentru populația acelei lumi o hrană consistentă. Oaia, prin produse sale - miel, brânză, lână, piei - a fost o mare descoperire a lumii vechi, ca sursă de hrană a celor care trăiau în zonele temperate.

În sensul său obișnuit, transhumanța, care este un cuvânt din franceză, derivat din latină, înseamnă - de-a lungul pământului. Acesta a însemnat în istorie un tip de păstorit: nomadic, seminomadic, semi-sedentar, creșterea vacilor și oilor departe de bază și transhumanța sezonieră.

În studiile oamenilor de știință se arată că au fost găsite oase de animale din preistorie, mai ales de oi, conform depozitelor arheologilor. Se spune că zona Carpaților, ce alcătuiește o parte a Europei Vechi, ar fi una dintre primele așezări în care se practica transhumanța. Mult mai recent, Imperiul Otoman, cuprinzând un teritoriu din Peninsula Balcanică, ca și Carpații și Alpii Dinarici, a fost asigurat de un întins teritoriu pentru transhumanța. Apoi au venit noile state care au împărțit teritoriul cu câmpurile și munții din jur, restricționând circulația peste graniță.

În Italia, mai ales în regiunile Molize, Apulia și Abruzzo practica de a conduce turmele spre zonele montane datează din timpuri imemorabile. Între 1950-1960, odată cu apariția transportului rutier, s-a creat o practică eficientă în alcătuirea turmelor de la munte și înapoi la șes. Astfel, se urmărea în principal transportul oilor și înființarea unei gârzi naționale de poliție. În Spania, transhumanța este foarte răspândită, mai ales în regiunile Castilia, Leon, Extramadura, unde păstorii de vite și oi călătoresc în căutarea pășunilor. Transhumanța spaniolă este și la originea cowboy-lor din SUA sau a renumiților gauchos din Argentina, Paraguay și Brazilia, care i-au luat ca model pe cei din Spania.

Foarte interesant este că în Spania există drumuri care traversează întreaga peninsulă, cum sunt drumurile regale, mergând de la Est la Vest și din Nord spre munți. Aceste drumuri au fost construite încă din Evul Mediu și se păstrează și astăzi pe o distanță de 800 de km. În zonele înalte ale Pirineilor și ale Munților Cantabrics, păstoritul este o ocupație de competență a oamenilor. Sunt grupuri sociale organizate care își duc viața conform unei culturi străvechi. Așa se face că în Pirinei, ca și la noi, găsim oi, vaci și cai în munții din apropiere. Urcarea se face la începutul lunii mai, iar

coborârea pe la sfârșitul lunii octombrie. Până în 1970 au fost crescute masiv vacile cu lapte, care furnizau o bună aprovizionare a piețelor, dar mai târziu, cei care mulgeau laptele au plecat spre fabrici și uzine, ceea ce a pus presiunea industrializării pentru locuri mai bune la oraș. Cu toate acestea, turmele de oi continuă să își facă prezența mai ales în festivaluri populare.

În Țara Galilor muncitorii agricoli își petreceau lunile de vară într-o casă din deal care se numea hafod, unde animalele pășteau. La sfârșitul toamnei, familia își lua lucrurile și se întorcea pe jos la reședința principală denumită hendref. Atât hafod și hendref supraviețuiesc în Țara Galilor sub nume de locuri și case. Astăzi vacile și oile sunt transportate la pășune cu camioanele.

În munții împăduriți din Caucaz, din Nordul Anatoliei, în timpul verii bate un vânt dinspre Marea Neagră și aduce cu el un aer umed care susține pașiștile. În mod tradițional, satele au mai multe așezări distincte, la diferite înălțimi.

La a doua jumătate a Secolului al XX-lea migrația din Turcia spre Vestul Europei și Nordul Caucazului s-a redus dramatic. Cu toate acestea există numeroase familii care ierneză în văi și urcă apoi spre munți. Sunt anumite sate de pe versantul nordic și cel sudic al Caucazului atât în Armenia, cât și în regiunea sudică turcă a Mării Negre care practică transhumanța. De exemplu grecii pontici vizitau mănăstirea Șumela care a fost ridicată cândva prin contribuția păstorilor. Turcii din Europa și-au construit o rezervație de vară pe fostul pământ al pastorei Yayla. De asemenea, în Georgia există și se practică urcarea de la șes la munte. Păstorii, cu turmele lor, trebuie să treacă Pasul Abano, aflat la o înălțime de 2860 m, de la munții Thusheti până la câmpurile din Kakheti.

În ținuturile din Afganistan care înconjoară Koh i Baba și continuă cu Hindu kush există veri scurte și răcoroase. Aceste zone montane de tipul verii răcoroase din Munții Caucaz oferă pășuni disponibile ideale pentru transhumanța sezonieră. Transhumanța există în Iran, Kyrgyzstan, Uzbekistan, în Mongolia și chiar China, unde turmele urcă spre munți cu izvoare cristaline, care le asigură o hrană consistentă. După cum vedem din succintul text, urcarea la munte este o mare bucurie, dar nicio țară nu a găsit nevoia de a armoniza transhumanța cu organizarea societăților.

Ceva au făcut spaniolii cu un drum de 800 de km, de la Marea Mediterană la Oceanul Atlantic. Industria are nevoie de o forță mai mare de muncă, dar care nu a venit cu o soluție la problemele lăsate de istorie. Oamenii uită că se îmbrăcau cândva cu haine groase, că laptele și brânza erau principalele lor alimente pentru tot anul. Să sperăm că în viitor se va găsi o formulă pentru viețile oamenilor de la munte și a celor de la șes, pentru ca întregul popor să aibă o viață civilizată.

NOVĂCENI ÎN LUMEA NOUĂ LA ÎNCEPUT DE SECOL XX

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, tot mai mulți români, în special transilvăneni, au fost atrași de „Lumea Nouă” descoperită de legendarul Cristofor Columb.

În primii ani ai secolului al XX-lea și în perioada interbelică au luat calea Americii și câțiva novăceni, împinși de lipsuri și nevoi. Din Novaci, așezare renumită în creșterea oilor, au ajuns după multe peripeții pe pământ american, Vonica Gheorghe, Vârzaru Ion, Porumbel Ilie, Piluță Ion, Nedu Gh. Petre, Grigore N. Petre, Andreoiu Ion, Cosor F. Alexandru, Stelea Gr. Grigore, Popescu Dumitru și Iosif Pirtea.

În afara lui Iosif Pirtea, plecat în anul 1930, toți ceilalți au emigrat în America între anii 1900-1916.

În dorința lor de căpătuire, de a câștiga dolari cu care să se întoarcă acasă și să-și dureze gospodăria prosperă, novăcenii noștri, buni cunoscători ai oieritului, au fost atrași de aceeași ocupație pe care au moștenit-o din tată în fiu. Așa au ajuns

în partea nord-vestică a Americii, în Statul Montana, în micuțul orașel Helera, dincolo de Munții Stâncoși unde se practica creșterea oilor. S-au angajat la fermieri americani, având în pază turme mari de oi care se creșteau doar pentru carne și lână.

Stelea Grigore și Popescu Dumitru, învățând limba engleză, au avut și alte ocupații.

Cu toții au viețuit pe pământ american între 5-17 ani, venind apoi la Novaci, mai puțin Pirtea Iosif despre care nu s-a aflat nimic niciodată.

Revenind în țară, în Novaciul natal, temerarii noștri înaintași și-au reluat vechea îndeletnicire de oier.

Despre viața de cioban în îndepărtata Americă la început de secol XX, vorbește și cântecul următor cules de la ciobanii novăceni, cântec pe care-l cânta lăutarul Ciriță Victor, cel care dedicase un cântec și fântâni din Făget, a Mariei Palada:

- Cuculeț, de unde vii
- Din fundul Americii.
Vin ca să vă povestesc
Ciobănașii cum trăiesc.
Că sâmbrire le dă bună
Numai cinci dolari pe lună.
Și-aci spune americanul
La tot cârdul și ciobanul.
De-o fi cârdul de cinci mii
Tot singurel ai să fii,
Îți mai dă și-un câine-doi
Ne-nvățați deloc la oi.
Și-ți mai dă și-o bătă-n mână
Și-n traistă pe-o săptămână
Și pe câmp ei mi te mână.
Să-ți petreci zilele
Cu câinii și oile.

Constantin DĂRVĂREANU

ALEXANDRU DELU OPRÎTESCU

AGONIE

Munți ce-ngeamănă tolanii
Dăruie prin ev mereu,
Rătăcind prin ei ciobanii
Sunt bătuți de Dumnezeu.

Brazii nu mai au parfumul
Turmelor de bucălăi,
Iar ciobanii niciunul
Nu sunt neaoșii flăcăi.

Chiotul nu mai străbate
Negura în vârf de dor,
Doinele rămas-au toate
Prinse-n susur de izvor.

Stânile nu mai au viață
Fără o chioardă de băciță,
Când sterparul în șa agață
Burdușelul cu jintiță.

Am pierdut sterparul falnic
Cu amnar, iască-n chimir,
Ciobănia arată jalnic
Nu mai am ce să admir.

Nimeni târла n-o mai schimbă
Torinind locul bătut,
Am uitat a noastră limbă
Ce la stână s-a vorbit.

Totul e altfel acuma,
Să vă spun îmi este greu,
E ca boala aceea ciuma
Ce apasă în suflet greu.

Și de greu farmecul moare
Pustiind munții bătrâni,
Calea-n nod de lăsătoare
Datinile de prin stâni.

9 MAI, zi istorică ce a marcat evoluția României sărbătorită la Liceul Teoretic Novaci

A devenit deja tradiție ca evenimentele și zilele cu importanță istorică să fie marcate de elevii și cadrele didactice de la Liceul Teoretic Novaci. Astfel, liceenii novăceni au marcat ziua de 9 Mai, zi cu triplă semnificație pentru poporul român - Ziua Independenței de Stat a României, Ziua Victoriei

Coaliției Națiunilor Unite în cel de-Al Doilea Război Mondial și Ziua Europei, printr-o serie de activități didactice. Dintre acestea amintim: intonarea Imnului Național, confecționarea de afișe cu mesaje istorice, vizionarea unor filmulețe documentare, prezentări power point. Motto-ul activității a fost „Suntem independenți, suntem o națiune de sine stătătoare”.

De asemenea, elevii claselor a IX-a A și a XI-a C, coordonați de doamna profesoară de istorie, au participat la o prelegere pe teme istorice legate de importanța acestei zile, au adresat întrebări și au emis judecăți de valoare pe baza unor cunoștințe dobândite anterior.

„Este comod și plăcut să citești istoria sau s-o scrii. Este însă o fericire s-o trăiești și mai ales s-o faci”, afirma marele om, Nicolae Iorga.

Marcăm astfel 145 de ani de la proclamarea

Independenței României, 72 de ani de solidaritate europeană și 77 de ani de la încheierea Celui de-Al Doilea război Mondial.

Prof. Alina Ramona ȚICU

Debut poetic

EUFIMIA DUMITRESCU – PRIMUL VOLUM DE POEZIE: „FLOARE DE COLȚ”

Nu te mint

Cine mi te-a scos în cale,
Cum mi-ai apărut în drum,
De ce eu ți-am dat târcoale,
De ce te iubesc acum?

Inima mea nu te minte,
Te iubesc cu adevărat,
Eu mă joc doar cu... cuvinte,
Dar la propriu, nu figurat.

Când nu știi nimic de tine
Fie doar și un minut,
Mă-ntristez; nu mă simt bine,
Te iubesc atât de mult

Că te iubesc e puțin spus,
Cuvintele nu sunt de-ajuns
Ca să exprime ceea ce simt,
Vreau să mă crezi, eu nu mint!

ȘI EU ȘI TU...

Aș vrea să te întreb ce-i fericirea,
Să-mi povestești pe cine ai iubit,
Și cine te-a iubit și cine nu...
Sau de-ai avut în viață amăgirea
Iluziei că poți fi fericit,
Iubind doar tu.

Să-ți povestesc apoi și eu de mine,
Să-ți spun, cine mi-a fost marea iubire,
Ce am pierdut sau încă e al meu,
De-am mai iubit vreodată și pe cine,
Dar că mi-am luat a vieții fericire,
Voi ști doar eu.

Să fim alături, să vorbim de toate,
Să-mi povestești de timpul ce-a trecut,

Când am pierdut ce nu era al meu,
Și visele naive, azi uitate,
O șansă de iubire aș fi avut mereu.

Să cerem de la dragoste uitare,
Să căutăm iubirea adevărată,
Și dacă o să crezi și dacă nu,
Tu-mi dai o șansă, eu o sărutare,
Și vom găsi ce am pierdut odată,
Și eu și tu...

Constantin DĂRVĂREANU

REPERE MONOGRAFICE

ANSAMBLUL FOLCLORIC „NEDEIA” - DEMN MESAGER AL FOLCLORULUI ROMÂNESC ÎN ȚARĂ ȘI ÎN LUME

Joi, 28 aprilie 2022, am făcut lansarea cărții-album REPERE MONOGRAFICE – ANSAMBLUL FOLCLORIC „NEDEIA” – DEMN MESAGER AL FOLCLORULUI ROMÂNESC ÎN ȚARĂ ȘI ÎN LUME.

Cartea este dedicată tuturor componentilor Ansamblului „Nedeia” din perioada sa de glorie. Celor prezenți le-am oferit gratuit cartea-album, în semn de recunoștință pentru ceea ce au

făcut pentru creșterea prestigiului orașului Novaci în țară și în lume, lucru valabil și pentru cei care nu au fost

CONSTANTIN DĂRVĂREANU

REPERE MONOGRAFICE ANSAMBLUL FOLCLORIC „NEDEIA” - DEMN MESAGER AL FOLCLORULUI ROMÂNESC ÎN ȚARĂ ȘI ÎN LUME

Editura MĂIASTRA ♦ Târgu-Jiu ♦ 2021

prezenți la manifestare și cărora le ofer gratuit cartea.

La lansarea cărții-album m-am bucurat de prezența Primarului Orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, a prof. univ. doctor în filozofie, senator, Ion Mocioi, a fostului deputat, juristul Pantelimon Manta, a domnului Alexie Duță, cel care mi-a fost alături mulți ani, în perioada când cultura se făcea din pasiune și dragoste pentru Novaci și novăceni.

BIBLIOTECA NOVĂCEANĂ „CAROL CEL MARE AL ROMÂNIEI”

Martți, 10 Mai 2022, s-au împlinit 120 de ani de la înființarea Bibliotecii Novăcene „Carol cel Mare al României”. Evenimentul a fost sărbătorit în Clubul Casei de Cultură Novaci, cu participarea Primarului orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, a Doamnei Olimpia Bratu, directoarea Bibliotecii Județene Gorj „Christian Tell”, a Domnului prof. univ., doctor în filozofie, senator, Ion Mocioi, a reprezentanților Asociației Naționale Cultorilor „Regina Maria”- Filiala Gorj, Liceului Teoretic Novaci și Școlii Gimnaziale Novaci, a foștilor bibliotecari ai Bibliotecii orașenești Novaci.

Inițiativa înființării Bibliotecii Novăcene „Carol cel Mare al României” i-a aparținut lui Dumitru Brezulescu, la numai patru luni după ce înființase Banca Populară „Gilortul” Novaci. Dumitru Brezulescu a înființat în 1902, la sediul Băncii Populare „Gilortul”, în bătrâna casuță de lemn, cea dintâi bibliotecă populară în această parte a Gorjului.

Nucleul acestei bibliotecii s-a încheat cu prilejul serbărilor jubiliare din 10 mai 1902, respectiv împlinirea a 25 de ani de la războiul de neatarnare, data ce a coincis cu Ziua Regelui.

În pregătirea acestei serbări populare s-a alcătuit un comitet din 15 persoane, bărbați și femei, care și-au pus în gând să îmbogățească localitatea Novaci cu o bibliotecă populară. Din acest comitet, doi oameni s-au remarcat în mod deosebit prin tot ce au făcut pentru ca această adunare populară să-și atingă scopul: Witold Rolla Piekarski, profesor de desen la cunoscuta Școală de Meserii din Novaci și Dumitru Brezulescu, student universitar, fiu de învățător din localitate. Ei au trimis din vreme apeluri de ajutor la bărbații de seamă ai țării, oamenilor de inimă și celor pe care i-au cunoscut, cerându-le sprijin. Apelul nu a rămas fără ecou. S-au primit scrisori de încurajare, bani, peste 540 lei și aproape 500 volume de cărți dintre cele mai de seamă. Au trimis: Ioan Kalinderu (fost administrator al Casei Regale, membru al Academiei Române), Spiru Haret, Grigore N. Manu, Constantin Stere (deputat de Iași), C. Moscuna (fost prefect de Gorj, 1876-1879), Alimănișteanu, dr. C. Istrati, Armașu, S.S. Episcopul Râmnicului, Liceul Traian din Turnu-Severin, Soccec, Samitka (tipograf din

Craiova), doamnele Ana Haret, Moscuna etc. Inaugurarea bibliotecii a avut loc în ziua de 10 mai 1902. Înainte de inaugurare, Comitetul a cerut consimțământul Regelui Carol cel Mare al României ca să încuviințeze a da bibliotecii din Novaci numele de Biblioteca Novăceană Carol cel Mare al României, încuviințare acordată, și a alcătuit programul serbărilor patriotice din 10 mai 1902 din comuna Novaci, județul Gorj.

Astfel, Comitetul s-a îngrijit să aibă la această serbare câte un reprezentant al Prefecturii Gorj și

Ministerului de Război, a chemat învățătorii din localitățile din jur, luptătorii din 1877 și pe toată lumea satelor dornică să vadă ce se întâmplă la Novaci. Întreaga acțiune a fost pusă sub patronajul doamnei Ana Haret.

La această mare serbare populară au participat 136 veterani ai Războiului de Independență din 30 de comune ale Plaiului Novaci, îmbrăcați în haine de sărbătoare, care au defilat în frunte cu căpitanul pensionar A. Stoian, 20 de învățători și elevi de la mai multe școli. Au participat aproape 2.000 de țărani care au urmărit cu mare interes întreaga manifestare. Programul serbării a cuprins și teatru sătesc, în interpretarea elevilor școlii primare cu: „Dinu Sergentu” și „Viteazul de sub Parâng” de căpitan Em. Pârâianu.

Programul serbării a cuprins și deplasarea școlărilor în excursie spre cătunul Hirîșești cu lăutarii în frunte, cântând „Deșteaptă-te Române!”, iar de pe Dealul Grui, excursioniștii au coborât cu felinare aprinse.

Sub patronajul doamnelor din localitate, copiilor li s-a oferit o masă în zăvoiuul novăcean, luminat ocazional cu lampioane, focuri bengale, artificii.

Am prezentat istoricul bibliotecii din Novaci, care după documentele vremii pare să fi fost cea mai mare din zonă. Din păcate, din vechea Bibliotecă Novăceană „Carol cel Mare al României” nu a rămas nimic, sau dacă a rămas ceva, bunurile acesteia s-au împrăștiat cine știe pe unde. Se acreditează ideea că multe dintre bunurile băncii, deci și cărți, ar fi fost arse

prin 1948 de către comuniștii veniți la putere, ori chiar de către cei care le dețineau, de teama de a nu se găsi ceva în ele care să contravină intereselor noii puteri instalate în România și să suporte consecințele deținerii acestora.

Cu timpul, societatea omenească a evoluat și au crescut și nevoile de instruire, de cunoaștere ale oamenilor. Așa s-a ajuns la necesitatea înființării unei bibliotecii la nivelul fostei comune novăcene, lucru întâmplat în timpul funcționării fostului Raion Novaci, bibliotecă ce a funcționat o perioadă într-o clădire din centrul localității, cumpărată de Cooperativa de Consum Novaci.

Odată cu darea în folosință a Casei de Cultură Novaci, în noiembrie 1960, bibliotecii comunale i s-a rezervat un spațiu corespunzător în noua clădire care a polarizat întreaga viață spirituală a localității. Din 2 iunie 1968, odată cu declararea Novaciului localitate urbană, biblioteca a trecut și ea în rândul instituțiilor publice urbane.

Astăzi, Biblioteca Orășenească Novaci are un fond de carte de peste 32.000 volume, dotată în anul 1994 cu mobilier complet de către o asociație culturală din localitatea Sas van Gent – Olanda, în urma bunelor relații care au existat între Ansamblul „Nedeia” și asociația respectivă. Într-una din zile, conducerea asociației ne-a invitat pe mine și pe bibliotecara în funcție (Elena Dârvăreanu) să vedem mobilierul și să decidem dacă-l dorim. Ca urmare, o echipă formată din 7 membri ai asociației au venit la Novaci cu mobilierul care se găsește în bibliotecă și pe care l-au instalat într-o săptămână.

Biblioteca Orășenească Novaci a fost deservită până în anul 2009 de două bibliotecare, Ghenescu Elena

și Dârvăreanu Elena, care s-au străduit să satisfacă cerințele mereu crescânde ale iubitorilor de carte. Din anul 2009, bibliotecara Ghenescu Elena s-a pensionat, reducându-se postul și rămânând unul singur pe care a funcționat până la 1 decembrie 2021, Dârvăreanu Elena, care s-a pensionat. De la acea dată, la Biblioteca Orășenească Novaci a fost angajată ca bibliotecar, doamna Popescu Veronica.

Constantin DĂRVĂREANU

Ion FLOREA

TĂCEREA OCHILOR

Pentru ochii prea senini,
prea albaștri,
minutele devin
tot atâtea taine

Cât este numărul lor.

Ele,

Tainele,

pot să-nsemne

fie vitejie,

fie logodnă,

fie naștere,

fie nuntă,

fie despărțire,

fie moarte.

Niciodată nu le

cunoaștem pe toate.

Poate numai adâncimea ochilor
albaștri

adună acolo
ca-ntr-un Prometeu
pe cele mai importante.

Numai acești ochi
sunt predestinați
să le vadă,
să le-ntâlnească,
să le descifreze.

Oh! Tăcerea ochilor albaștri!
Tăcerea lor senină
asemenea cerului de Mai

În care chipul Patriei intră
ca un bulb
într-un pumn de prunc
cu toate plaiurile sale
cu toate legendele sale.

LEGENDĂ

Un tânăr a fugit de pe alee.
Un tânăr rapsod,
cu un rest de tuleie,
Ducea la subțioară
un sfert de lună.
Voia să-l ducă-n
dar iubitei,
dar vrând să bea apă
l-a scăpat într-o fântână.
Tocmai la miezul nopții
când apa dormea-n adânc
Îl zărea acolo
și parcă-l chema răzând.
A-ncercat să-l prindă
cu găleata,
a plâns,
a chemat,

a cântat,
dar zadarnic.
La revărsat de zori
imaginea sferțului
de lună
a dispărut.
Tânărul s-a rezemat
de fântână
privind către păduri.
A venit o fată,
a luat apă-n
ulcior și-n găleată
și arătându-i
că ceru-n loc de lună
e plin de soare,
a plecat doinind pe o cărare
cu tânărul de mână,
el ducând ulciorul,
ea cântându-i dorul.

Cristian GRECOIU

NOVĂCIUL DE OBINIOARĂ...

- articole și note din ziarul „Gorjeanul” -

„Clopotul Eroilor Novăceni:

Înspre mieznoapte de columna Eroilor Novăceni, care e înfiptă – după o înțeleaptă alegere - drept în inima comunei; la câțiva pași de mers, se ochește modestul locaș de închinăciune al satului Novacii-Români. Aleea ce străbatem e un covor oltenesc, cu chenar de pomi deoparte și alta, sădiți de mână de om; presărată primăvara cu ninsoare de petale inmiresmate, iar iarna acoperită cu cojoc de nea nevinovată, ca sufletele pioșilor ctitori. Popas de reculegere adâncă și privehere întinsă, peste întregul câmp al vieții și naturii... Lăcașul e început de iznov, dintr-o grijă spirituală și e așezat într-o pajiște, sub dâmb, numărându-și cincisprezece primăveri de construcție și numai două de la târnosire. Aici s-au mistuit mii de planuri înalte ale celor înfrățiți mai din vreme cu eternitatea, fără a avea bucuria de a vedea pe Domnul în Casa Sa; și tot aici mai bate un gând curat: de a înzestra sfânta Biserică cu un clopot potrivit cu dumnezeirea ei. Arhangelicescul glas din trâmbița de aramă, va suna peste oameni și veacuri: preamărirea lui Dumnezeu și neapusa biruință a Eroilor Novăceni din războiul de ieri și de totdeauna. Pentru nepieritoarea lor glorie, el a fi deapauri al lor și numai al lor. Procurarea lui se va face prin donațiunile enoriașilor novăceni, ca și din serbări culturale date în acest scop și ajutorul instituțiilor de binefacere.

Preot V.I. Tomescu, Novaci.

(„Gorjanul”, anul XXIII, nr. 12, 22 martie 1946, pag. 3.)”

„Fapte laudabile:

Luna trecută femeia Rebeca D. Papuc din Novaci, în drum spre spitalul local, a pierdut un pachet cu: alimente, niște acte de valoare și suma de 180 000 lei în

numerar. Pachetul s-a găsit în șanțul drumului, de către comerciantul local Ioan Șodolescu – fără a fi observat de cineva – pe când ziua se îngâna cu noaptea. A cercetat cuprinsul lui și a trimis în grabă după păgubașă, dându-i întocmai cele pierdute.

Dl. Ion Glăvan din Novaci, venind pe la mijlocul lunii trecute către Bălta – satul său natal – a găsit pe drum o pătură de lână, pierdută de vreun călător. Domnia sa nu numai că nu și-a însușit-o, dar a și publicat în ziarul nostru, arătând că ține pătura găsită la dispoziția păgubașului. Și păgubașul s-a ivit. Se numește Călin Berca din Bârsești. Cetind în ziar anunțul d-lui Glăvan s-a dus la d-sa și și-a primit pătura pierdută. În astfel de vremuri, când lumea e stăpânită de invidie și ură și este pornită pe panta jafului și a crimei, fapte ca cele de mai sus, - ale d-lor Șodolescu și Glăvan (coincidență: amândoi din Novaci) – ne fac să înțelegem că tot mai există omenie în rândurile semenilor noștri... Și aceasta ne bucură.

(„Gorjanul”, anul XXIII, nr. 18, 1 mai 1946, pag. 2.)”

„Cerc Pastoral:

În 26 ale luni mai c., centrul pastoral Novaci și-a ținut ședința lunară în parohia Tomeni. Pericopa evanghelică: „Orbire trupească și sufletească” a fost tâlcuită de Pr. Vasile I. Tomescu – Novaci, iar panegericul la eroi a fost rostit de Pr. Al. Preda – Bengești. La ședința publică s-a dezvoltat „Iertarea păcatelor” de către Pr. P. Popescu – Cernădia. Pr. D. Lăcătușu a făcut o dare de seamă a activității anului încheiat, împărțind gratuit broșuri și iconițe la enoriași. După ședință s-a proclamat ales ca întâiu Stătător al Centrului, pe termen de trei ani, Pr. I. Sârbu – Bălcești, iar ca secretar și casier Pr. V. Rădulescu – Bălcești. Dirijor al Corului a fost ales d. Gheorghe Pr. N.

Constantinescu, cantor Pociovaliștea. E o alegere potrivită, căreia îi dorim o cât mai bogată roadă în via Domnului.

(„Gorjanul”, anul XXIII, nr. 24-25, 16 iunie 1946, pag. 6.)”

„Sfințirea bisericii din Huluba-Pociovaliștea:

În ziua de 3 c., a avut loc sfințirea bisericii din satul Huluba, zidită din nou, pe locul celei vechi, într-o minunată poziție. În fața unui mare număr de credincioși din sat și din regiune, sf. Slujbă s-a oficiat de către soborul preoților din centrul respectiv, în frunte cu P.C. Protoereu Sebastian Părvulescu – Cernădia, delegatul Sf. Episcopii și cu pr. I. Iordache și diacon Nechit Lăcătușu de la Craiova. La sfârșitul slujbei, parohul local, păr. D-tru Lăcătușu, în darea de seamă ce a făcut, a dat vie expresie ostentivă și răbdării binecredincioșilor micului sat Huluba, care bine s-au nevoit a ridica acest sf. lăcaș – de care se bucură astăzi, văzându-și lucrarea încununată de succes. Cucernicia Sa aduce mulțumiri enoriașilor și tuturor celor ce au ajutat la desăvârșirea acestei opere, remarcând – în frumosul buchet de năzuinți creștine – dragostea de Biserică a d-lui Grigore Geamănu, secretar general al Ministerului de Interne, care a dăruit suma de 2 000 000 lei din partea M.A.I. precum și aceea a d-lui Ion Giugiulan de la Novaci, care a contribuit personal și din partea Băncii „Gilortul”, cu însemnate ajutoare. P.C. Protoereu Seb. Părvulescu, preamărește frumoasa și creștineasca operă a ctitorilor cu atât mai meritoasă, cu cât ea se desăvârșește în vremuri grele ca cele de azi. În numele P.S. Episcop Atanasie aduce binecuvântare tuturor ostenitorilor acestui sf. lăcaș.

(„Gorjanul”, anul XXIII, nr. 43, 22 noiembrie 1946, pag. 1.)”

GHEORGHE BĂLOI

Voi, povești adevărate din vremuri îndepărtate

Am primit zilele trecute o carte: „Voi, povești adevărate din vremuri îndepărtate”. Autor, Gheorghe Băloi. Îl cunosc bine pe Gheorghe Băloi din fosta comună Cernădia, așa cum îi place să spună. Un om simplu, cu o cultură vastă dobândită în vastul proces al transumanței. Meseria îndrăgită încă de copil, păstoritul. Drumurile ciobănitului l-au purtat prin toți munții noștri, la Zănoaga, Tâmpa, Lotru și Poiana Muierii, Muntinuri, Ștefanu, Coasta Bengăi, peste tot prin Munții Parângului, dar și prin Făgăraș, Bărağan, Banat, Dobrogea, pe la Oravița, Tândărei, Turnu Măgurele, Brăila și chiar în Basarabia.

În toate aceste peregrinări datorate transumanței, păstorii au dobândit o vastă cultură. Peste tot au avut contacte cu populații diferite, cu oameni de diferite profesii și funcții. De la toți au învățat câte ceva.

Gheorghe Băloi, pe lângă cojocul și bâta frumos încrustată, a purtat cu el în permanență câte un caiet și creion, notând tot ce a trăit în anii de ciobănie, întâmplări, fapte, bucurii și necazuri, evenimente deosebite pe care le-a întâlnit în cale și multe momente legate de istoria locurilor natale și a celor prin care a trecut. Pe toate le-a orânduit în această carte, simplu, în graiul păstorilor cu care

și-a petrecut cei mai frumoși ani ai vieții, mulți dintre ei, novăceni.

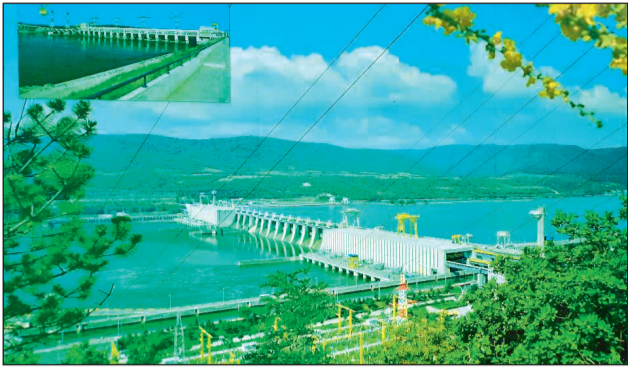
De altfel, Gheorghe Băloi a făcut și un inventar al celor din Cernădia și Novaci care au avut ca preocupare principală-păstoritul.

Gheorghe Băloi a vrut să lase ceva frumos în urma sa și a reușit. FELICITĂRI!

Constantin DĂRVĂREANU

Însemnări de călătorie

A treia zi de Sfintele Sărbători de Paște, pe 26 aprilie 2022, am plecat cu familia pentru unele treburi la Orșova, un oraș cu o istorie foarte veche, declarată oraș în 1923 după Unirea Banatului cu România, iar ca municipiu în noiembrie 1990.

De pe la Călnic, am străbătut mai multe sate gorjene situate între dealuri împădurite, cu terenuri neîngrijite, pline de măcănișuri, încât m-am întrebant: cu ce se ocupă oamenii de pe acolo?

Am urcat Dealul Bujorăscu, am coborât la Motru, oraș declarat municipiu la 18 octombrie 2000. Cuvântul Motru este de origine geto-dacică, Mutru sau Mutrium însemnând apă limpede. Din Motru ne-am îndreptat spre Drobeta Turnu Severin: Broșteni-Meriș-Florești-Gârdoaia, printre dealuri. Am coborât la Șișești, am trecut Coșuștea Mare, apoi Coșuștea Mică, am intrat în Malovăț, am urcat printre dealuri înverzite, locuri de pășune, iarăși am coborât; dealuri și iar dealuri cu tot felul de tufănișuri, printre ele, ici-colea câte-o arătură. N-am mai văzut ca altădată tabloul lui Ceaușescu în curtea unei case, pe dreapta, însemnele comunismului dispărând și aici. Și totuși sunt vizibile prin ruinele Combinatului de apă grea, singurul producător din Europa și România, conceput pentru a furniza apă grea Centralei Nucleare de la Cernavodă. Ruine, ruine, operă a noii societăți emenate de Revoluția sau ce-o fi fost în Decembrie 1989.

Am trecut pe lângă Termocentrala Halânga; ai impresia că te găsești în Ucraina bombardată de frații ruși. Am lăsat Drobeta Turnu Severin în stânga și am luat-o spre Orșova. Terenuri părăsite, mulțime de arbuști uscați, imagini deplorabile.

În fine, apare Dunărea, al doilea fluviu ca lungime din Europa (după Volga), important drum fluvial internațional care străbate 10 țări (Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova, Ucraina), trecând prin patru capitale de stat: Viena, Bratislava, Budapesta și Belgrad.

Am trecut pe lângă Taverna Sârbului, Muzeul Regiunii Porților de Fier, lăsând în dreapta Mănăstirea Vodița, unde a fost organizat primul așezământ monahal din Țara Românească. Construită de călugărul sârb Nicodim în secolul al XIV-lea, aceasta a constituit un focar al ortodoxiei, care se opunea penetrației catolicismului în zonă. Am înaintat prin Defileul Dunării, pe unde era odată Insula Ada Kaleh, am trecut Valea lui Stan și am intrat în Orșova pe podul de peste Cerna, pe lângă gară și vamă.

Orșova, un oraș cochet, liniștit, curat, căutat de mulți turiști, a cărui frumusețe este dată de lacul de acumulare Porțile de Fier I, în zona de vărsare a râului Cerna în Dunăre.

Vechea vatră a orașului a fost inundată în 1970, iar populația a fost strămutată pe un nou amplasament, incluzând terasele Dunării și Cernei și versantul sudic al

Munților Almăjului. Aici a fost construit un oraș complet nou (1966-1971).

Prin anii '60 și ceva, lucrând în radioficare, am fost pe șantierul hidrocentralei aflate în construcție unde am realizat câteva reportaje, prilej cu care am cunoscut și Insula Ada Kaleh, înainte de a fi jertfită pentru construcția Complexului Hidroenergetic Porțile de Fier I.

Ada Kaleh, în limba turcă înseamnă „Insula Fortăreață”, denumită și Insula Carolină sau Insula Orșova Nouă. A fost o insulă pe Dunăre, acoperită în anul 1970 de apele lacului de acumulare al Hidrocentralei Porțile de Fier I. Insula se găsea la 3 km în aval de Orșova și avea o dimensiune de 1,7 km lungime și circa 500 m lățime. Era populată de aproximativ 600 de turci. Aici se găseau delicatose turcești, bijuterii și tutun. Era renumită pentru creșterea trandafirilor din care localnicii obțineau uleiul și parfumul de trandafir.

Insula Ada Kaleh a fost ocupată pe rând, când de Austria, când de Imperiul Otoman. Din 1918/1920 a devenit teritoriu românesc, iar la 24 iulie 1923, Ankara a recunoscut drepturile României asupra Insulei Ada Kaleh. Majoritatea populației era de origine turcă.

Au fost mai multe încercări de a reconstrui Insula Ada Kaleh pe Insula Șimian, nefinalizate, astfel că majoritatea locuitorilor s-au mutat în alte regiuni ale României, în special în Dobrogea sau au emigrat în Turcia.

Am stat de vorbă cu mai mulți locuitori ai Municipiului Orșova. Tinerii nu știu aproape nimic despre Insula Ada Kaleh. Am găsit un om mai în vârstă care mi-a povestit multe lucruri interesante despre Ada Kaleh și cei care au populat-o, despre actuala Orșovă.

Am rămas cu gust amar când un tânăr, cam la 30 și ceva de ani, când l-am întrebat despre Ada Kaleh, mi-a zis: „Eu sunt mai tânăr, nu știu”. Mai este oare nevoie să spun de ce este foarte important ca oamenii să-și cunoască istoria locurilor în care s-au născut și trăiesc și că „Novăceanul” acordă o atenție deosebită unor asemenea teme?

Vorbind despre Ada Kaleh, gândul mă duce la o legendă pe care am aflat-o de la Mihai Popescu, peste 80 ani, conform căreia în jurul anilor 1820-1840, în Schela-Vlădoi ar fi venit un detașament de turci din această insulă pentru a-i robi pe oameni, ca să-i vândă apoi la Istanbul și pentru a le lua animalele: oi, vaci și capre. Oamenii s-ar fi retras cu vitele lor la nord de satul Schela, sub pădure, în punctul Runc, unde se găsește și peștera de deasupra Pietrii Corbului, pentru a se adăposti. Acolo ar fi fost ajunși de turci, dându-se o luptă pe viață și pe moarte între turci și români. Întregul detașament, de circa 80-90 turci ar fi fost capturat, mulți dintre ei omorâți, iar cei vii ar fi fost trași în țepă. De aici și locul de deasupra peșterii „La Țepi”, cunoscut până în zilele noastre.

Legenda mai spune că în prăpastia de la Pietra Corbului s-ar fi aruncat două fete urmărite de turci, preferând să fie „hrană corbilor și rugină pietrelor decât roabe turcilor”.

Cu aceste gânduri am plecat din Orșova spre Muzeul Regiunii Porților de Fier, al Hidrocentralei Porțile de Fier I.

Sistemul Hidroenergetic și de Navigație Porțile de Fier I, simbol al energiei românești, rod al colaborării româno-iugoslave, a fost inaugurat în urmă cu 50 de ani, la 16 mai 1972. Muzeul Hidrocentralei Porțile de Fier I s-a deschis în 1976, prezentând caracteristicile generale ale Dunării, date hidrologice, mărturii materiale ale așezărilor umane din zonă.

Începerea lucrărilor la Sistemul Hidroenergetic și de Navigație Porțile de Fier I a avut loc la 7 septembrie 1964.

Această construcție este simetrică și identică, având două centrale hidroelectrice despărțite de barajul

deversor, cu o lungime de 441 m și 14 guri deversoare, înălțimea barajului fiind de 74 m. Lacul de acumulare format are peste 2 miliarde m cubi apă și o lungime de 120 km.

Muzeul începe cu o expoziție prin care se ilustrează faptul că această zonă a fost locuită de comunități umane de acum 30.000 de ani, lucru demonstrat de o bogată ceramică aparținând diferitelor culturi arheologice, de arme de foc ce sugerează lupta dusă de populația locală împotriva năvălitorilor.

În amintirea Insulei Ada-Kaleh s-a amenajat un interior turcesc cu piese reprezentative populației turcești ale acestei insule aflată într-o zonă de interferență a Imperiului Habsburgic și Imperiul Otoman.

În muzeu sunt expuse costume populare din zona Porților de Fier și o moară de apă, considerată precursora turbinei moderne Pelton. De asemenea, în muzeu există o varietate de roci magmatice, metamorfice și sedimentare.

Am coborât apoi în Sala turbinelor unde am admirat cele 6 turbine Kaplan, cu o putere instalată a fiecăreia de 194,5 MW. Greutatea unei turbine este de 3.680 t.

Hidrocentrala de la Porțile de Fier I este cea mai mare din România, producând 50% din hidroenergia țării.

Pentru noi, novăcenii (oare câți dintre noi cunosc acest lucru?), este o mare mândrie și onoare să știm că timp de 7 ani, până la punerea în funcțiune a impresionantei hidrocentrale, prima de acest fel de pe bătrânul Danubius, Director Tehnic și apoi Director General al uriașului Complex Hidro-Energetic Porțile de Fier I a fost inginerul ION S. LEUȘTEAN, fratele renumitului primar și dascăl al școlii novăcene, prof. Serghie S. Leuștean.

Constantin DĂRVĂREANU

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.

Alina ȚICU, redactor

Cristian GRECOIU, redactor

Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

NOVĂCEANUL

**Publicație lunară tipărită cu sprijinul
Primăriei și Consiliului Local Novaci
și al obștilor de moșneni din Novaci,
Pociovaliștea și Cernădia**

Pre-press & print:

Tipografia
ProdCom

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI